

А. І. Омельченко,
аспірант кафедри менеджменту, НТУУ "КПІ імені Ігоря Сікорського"

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

A. Omelchenko,
graduate student of the Department of Management, NTUU "KPI named Igor Sikorsky"

FEATURES OF FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Функціонування вітчизняних промислових підприємств визначається господарсько-економічними умовами, сприятливістю чи несприятливістю яких визначається рівнем невизначеності зовнішнього середовища. Тому діяльність підприємств повинна спрямовуватись не лише на виживання в умовах конкуренції, але й на процес безперервного та ефективного розвитку. Технологічний розвиток у цьому випадку стає важливим процесом, спрямованим на вирішення зазначених завдань. У статті досліджено сутність та особливості формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств. Проаналізовано сучасні методичні підходи до визначення сутності організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємства. Визначено, що пріоритетом у технологічному розвитку сучасних промислових підприємств має бути екологічно-інноваційний шлях розвитку. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств в умовах екологічно-інноваційної спрямованості світової економіки.

The functioning of the domestic industry defined business and economic conditions or unfavorable susceptibility is determined by the level of uncertainty of the environment. Therefore, the activities of enterprises should be directed not only to survive in a competitive environment, but also in a process of continuous and effective development. Technological developments in this case is an important process that attempts to solve these problems. In the article the essence and peculiarities of formation of organizational and economic mechanism of technological development industry. Paper modern methodological approaches to defining the essence of organizational and economic mechanism of effective management of the enterprise. Determined that the priority in the technological development of modern industry must be environmentally innovative way of development. Suggestions for improving the formation of organizational and economic mechanism of technological development of industrial enterprises in the eco-innovation focus of the global economy.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, технологічний розвиток, екологічно-інноваційний розвиток, ефективне управління, еко-інновації.

Keywords: organizational and economic mechanism, technological development, eco-innovation development, effective management, eco-innovation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки важливим є розуміння того, що успішність функціонування підприємств, його конкурентоспроможність можлива лише за умови інтеграції у тренди глобалізаційних процесів світової економіки, серед яких чільне місце

обіймає еколого-інноваційна спрямованість діяльності промислових підприємств. Саме впровадження інновацій екологічного спрямування дозволять досягти високої ефективності діяльності, зменшать негативний вплив промислових підприємств на довкілля, використовувати альтернативні джерела енергії.

Надзвичайної актуальності набули питання своєчасної розробки та прийняття дієвих управлінських рішень, удосконалення організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств, завдяки якому можлива модернізація вітчизняних підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності, вихід на європейські ринки, зменшення негативного антропогенного впливу на довкілля.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив визначити наступне: теоретичними та практичними проблемами інновацій та екологічним аспектам їх впровадження, формування, удосконалення та розвитку організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як Балацький А.Ю., Гейць В.М., Згуровський М.З., Ілляшенко С.М., Дергачова В.В., Мельник Л.Г., Прокопенко О.В., Тіліженко О.М., Федулова Л.І., Швиндіна Г.О., Шкарупа Е.В. та зарубіжних вчених, серед яких Д. Кларк, Б. Твіст, П. Друкер, К. Фалсер та інші.

У своїх працях науковці розглядають інноваційний розвиток у контексті розробки нових видів продукції, впровадження нових технологій, які зменшують деструктивний вплив діяльності промислових підприємств на довкілля. Разом з тим, недостатньо дослідженими залишаються питання управління технологічним розвитком промислових підприємств, розробки сучасного інструментарію щодо побудови та удосконалення організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств з еколого-інноваційними пріоритетами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення особливостей формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств та удосконалення технології формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку в умовах екологічно-інноваційної спрямованості світової економіки.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання: проаналізувати сутність та складові організаційно-економічного механізму, визначити особливості організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств, запропонувати напрями вдосконалення формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств.

МЕТОДОЛОГІЯ

У статті була використана така джерельна база: наукові публікації, монографічна література, ресурси Інтернет. У процесі дослідження застосовувались методи аналізу, узагальнення та синтезу. Висновки за результатами дослідження зроблені на основі групування розрізнених факторів та результатів власних спостережень та роздумів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Організаційно-економічний механізм науковці розглядають як сукупність організаційних та економічних

важелів, які справляють вплив на економічні й організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому [1]. Використання поняття механізм, яке прийшло в економічну сферу з технічної, до пояснення процесів, які стосуються управління підприємством обумовлено тим, що саме поєднання організаційних та економічних важелів впливу розглядається як надійні, формалізовані та чітко визначені [2].

Організаційно-економічний механізм ефективного управління підприємства визначається не лише факторами зовнішнього середовища підприємства, в першу чергу ефективність залежить від дій персоналу в процесі діяльності організації, в процесі реалізації розроблених планів і програм розвитку підприємства, в процесі досягнення певних цілей. Тобто ефективність управління залежить від адекватності обраних стратегій цілям підприємства, оптимальності процесів реалізації стратегій, мотивації персоналу на досягнення цілей, кваліфікації персоналу, технології та стилю управління [1].

Розкрити сутність поняття організаційно-економічного механізму можна за допомогою таких ознак [2]:

- елементна, за якою механізм розглядається як організуюча система взаємозв'язків між структурними елементами;

- функціональна, яка визначає як сукупність видів діяльності, спрямовану на досягнення визначеної мети;

- процесна, яка характеризує механізм як процес підготовки і прийняття управлінських рішень.

Основною функцією такого механізму є реалізація процесу розробки, прийняття і виконання управлінських рішень, спрямованих на досягнення поставленої мети підприємства.

Для формування ефективного механізму управління промисловим підприємством існує низка інструментів, серед яких економічні, організаційні, соціально-психологічні, техніко-технологічні, маркетингові, екологічні та правові. Для оцінювання ефективності механізму управління промисловим підприємством використовують систему показників, які дозволяють провести оцінку по кожному інструменту.

До організаційно-економічного механізму технологічного розвитку підприємства висувається низка вимог, а саме організаційно-економічний механізм повинен забезпечувати:

- ефективну взаємодію складових підприємства та їх орієнтацію на досягнення кінцевої мети;

- раціональне використання всіх трудових ресурсів, які беруть участь у процесі діяльності, та підвищення їх продуктивності;

- реалізацію системи заходів, що сприяють розширенню ініціативи, самостійності та відповідальності працівників підприємства за кінцеві результати його діяльності;

- удосконалення методики та техніки підготовки і прийняття управлінських рішень;

- розробку та впровадження системи показників ефективності функціонування об'єкта;

- створення економічних умов, які дають можливість виконувати програму розроблених заходів за

Рис. 1. Управління екологічно спрямованою діяльністю підприємства

Джерело: складено автором на основі [4; 5].

рахунок економічної зацікавленості всіх учасників процесу діяльності, а не шляхом адміністративного тиску.

Світовий досвід свідчить, що лише за умови переходу на екологічно-інноваційного шлях розвитку підприємство може бути конкурентоспроможним в умовах глобалізації світової економіки та може слугувати основою для переходу вітчизняної економіки до економічного зростання та забезпечення економічної незалежності країни.

Для переходу на екологічно-інноваційного шлях розвитку підприємству необхідний організаційно-економічний механізм технологічного розвитку, який має забезпечувати своєчасне прийняття управлінських рішень щодо ресурсозбереження та конкурентоспроможності підприємств, підвищення якості та збільшен-

ня обсягів продукції, розроблення нових товарів і послуг, збереження довкілля [3].

Управління екологічно спрямованим інноваційним розвитком розглядається як система організаційних, економічних, правових, управлінських і регулюючих дій, методів та інструментів, які впливають на порядок інноваційного розвитку з метою досягнення очікуваних еколого-економічних результатів (рис. 1).

Важливу роль в управлінні еколого-інноваційним напрямом технологічного розвитку промислового підприємства належить оцінюванню ефективності тих методів, інструментів, стратегій, підходів, які будуть задіяні в процесі ви-

користання сформованого організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислового підприємства.

Еколого-інноваційний розвиток окремого підприємства тісно пов'язаний із соціально-економічною політикою держави, яка через систему методів стимулювання і регулювання здійснює управління формуванням соціально-орієнтованої ринкової економіки [6]. Тому при формуванні організаційно- економічного механізму технологічного розвитку промислового підприємства необхідно передбачити систему методів стимулювання яка б спонукала підприємство обирати не тільки такі шляхи технологічного розвитку, які спрямовані на енергозбереження, раціональне використання природних ресурсів, підвищення ефективності виробництва, але і

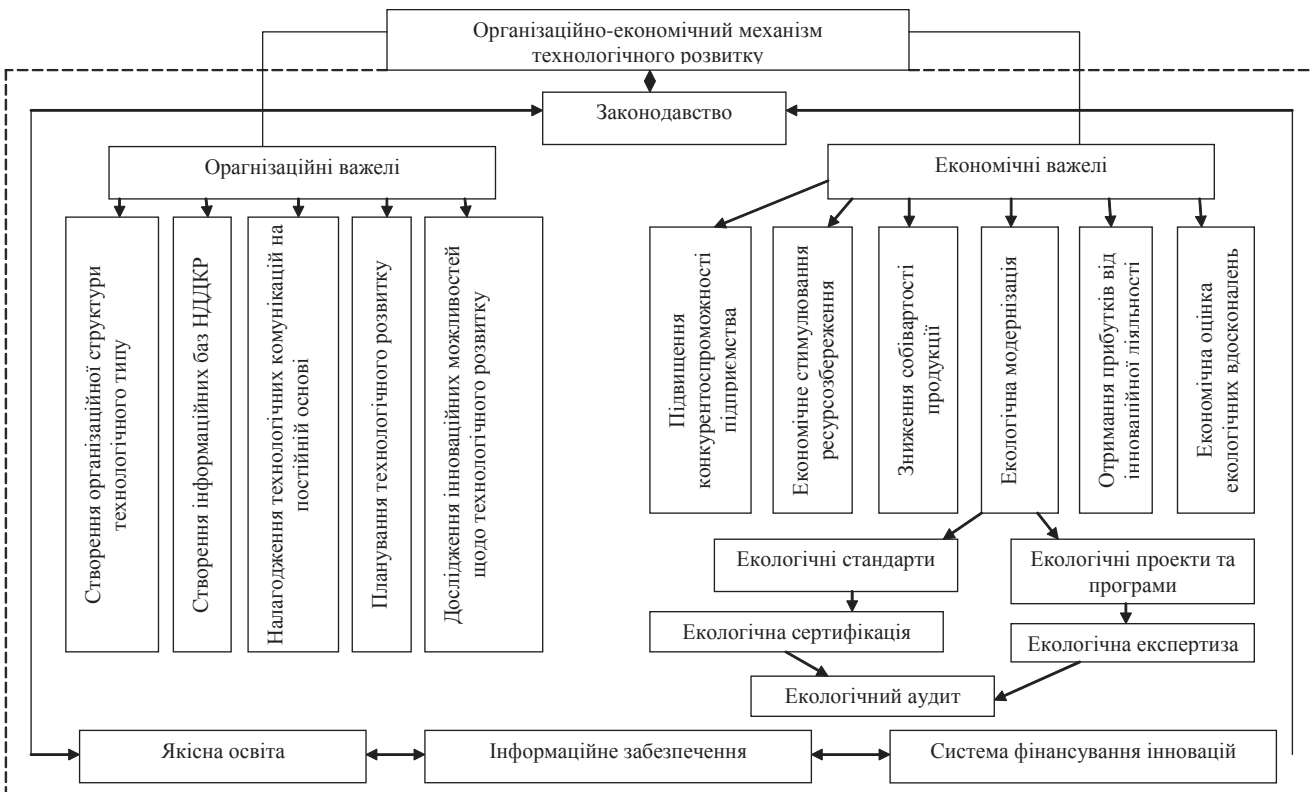

Рис. 2. Складові організаційно-економічного механізму технологічного розвитку для промислових підприємств у контексті еколого-інноваційного напрямку розвитку

на охорону довкілля, дотримання природоохоронного законодавства, соціального захисту працівників.

При формуванні організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислового підприємства необхідно звернути увагу на фінансове забезпечення еколого-інноваційного напрямку розвитку. Розвиток державно-приватного партнерства може слугувати потужним важелем фінансового забезпечення еколого-інноваційного напрямку розвитку підприємства і має враховуватись при формуванні організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислового підприємства.

Проаналізувавши праці зарубіжних та вітчизняних науковців щодо особливостей формування організаційно-економічного механізму, запропонуємо власну розробку побудови узагальненої структури організаційно-економічного механізму технологічного розвитку в умовах еко-технічного вдосконалення (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Організаційно-економічний механізм є невід'ємною складовою технологічного розвитку, тому що являє собою сукупність організаційних та економічних важелів і методів, які необхідні для ефективної діяльності промислового підприємства. Такий механізм дозволяє своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, а також систематично аналізувати стан ринку, на якому знаходиться підприємство. На основі проведених досліджень було виявлено, що для ефективного функціонування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промисловим підприємствам необхідно переходити на еколого-інноваційний шлях розвитку. Використання екологічних інновацій дозволить екологізувати ринок, на якому знаходиться підприємство та економіку загалом.

Література:

1. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / Л.Є. Довгань, Г.О. Дудукало // Економічний вісник НТУУ "КПІ" (5). — 2012 р. — Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/ru/node/37>
2. Савіна С.С. Організаційно-економічний механізм управління підприємством молочної промисловості [Електронний ресурс] / С.С. Савіна // Збірник наукових праць ВНАУ, Серія: Економічні науки. — №3 (69). — Т. 2. — 2012 р. — С. 162—167. — Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/770.pdf>
3. Квасницька Р.С. Особливості інноваційної діяльності підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Р.С.Квасницька, Н.С. Ардашкіна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2009. — № 6. — С. 247—250. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_6_3/247-251.pdf
4. Прокопенко О.В. Концепції екологізації інноваційної діяльності: випереджуючий розвиток суспільної мотивації їх реалізації порівняно з мотивацією підприємств / О.В. Прокопенко [Електронний ресурс] // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит: [общегосударственный научно-производственный журнал]. — 2010. — № 2 (72). — С. 37—53. — Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/20963>

5. Энергоефективність та відновлювані джерела енергії / С. М. Бевз та ін.; НАН України. — К.: Укр. енциклопед. знання, 2007. — 560 с. — (Енергетика України на початку XXI ст. Т. 4).

6. Організаційно-економічний механізм управління екологічно спрямованим інноваційним розвитком [Електронний ресурс] / О.В. Прокопенко, Т.В. Касьяненко // Механізм регулювання економіки. — 2010. — № 4 (50). — С. 35—40. — Режим доступу: електрон. чит. зал ПУЕТ.

7. Алиева Т.Е. Экономико-экологическая реструктуризация управления горнопромышленным предприятием (на примере ОАО "Ковдорский Гок"): автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. экон. н.: спец.08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством" / Алиева Т.Е. — Апатиты — 2012 включ. обл: ил. — Библиогр. с. 25.

8. Алиева Т.Е. Экономико-экологическая реструктуризация управления горнопромышленным предприятием: организационный аспект [Електронний ресурс] / Т.Е. Алиева // ИЭПКНУ РАН. — Апатиты, 2012. — Режим доступу: http://science-bsea.narod.ru/2012/ekonom_2012_17/alieva_pr.htm

Reference:

1. Dovhan', L.Ye. and Dudukalo, H.O. (2012), "Formation of the organizational-economic mechanism of effective management", *Ekonomichnyj visnyk NTUU "KPI"*, vol. (5), Available at: <http://etsonomy.kpi.ua/ru/node/376> (Accessed 20 Sept 2016).
2. Savina, S.S (2012), "Organizational-economic mechanism of management of the dairy industry", *Zbirnyk naukovykh prats' VNAU, Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 3 (69), no. 2, pp. 162—167.
3. Kvasnyts'ka, R.S. and Ardashkina, N.S. (2009), "Features of innovation activity in modern conditions", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 6, pp. 247—250.
4. Prokopenko, O.V. (2010), "Concept greening innovation, have early development of social motivation to implement them in comparison with the motivation of enterprises", *Enerhosberezhnye. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, vol. 2 (72), pp. 37—53.
5. Bevz, S. M. (2007), "Energy efficiency and renewable energy", *Enerhetyka Ukrainy na pochatku XXI st [Power engineering Ukraine at the beginning of the XXI century.]*, NAN Ukrainy Ukr. entsykloped. znannia, Kyiv, Ukraine.
6. Prokopenko, O.V. and Kas'ianenko, T.V. (2010), "Organizational-economic mechanism of innovative development of environmentally-directed", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, vol. 4 (50), pp. 35—40.
7. Alyeva, T. E. (2012), *Economic — environmental management of mining enterprise restructuring (by the example of JSC "Kovdor GOK")*, Abstract of Ph.D. dissertation, Economy and management of a national economy, Apatity, Russia.
8. Alyeva, T.E. (2012), "Economic and ecological restructuring of the management of mining enterprises: organizational aspect", Available at: http://science-bsea.narod.ru/2012/ekonom_2012_17/alieva_pr.htm (Accessed 20 Sept 2016).

Стаття надійшла до редакції 25.10.2016 р.